

ACADEMIA ROMÂNĂ
INSTITUTUL DE FILOLOGIE
ROMÂNĂ
„A. PHILIPPIDE”

**BULETINUL
INSTITUTULUI DE FILOLOGIE ROMÂNĂ
„A. PHILIPPIDE”**

Anul XXI, nr. 4

IAȘI

octombrie–decembrie 2020

CUPRINDE:

- Activitatea departamentelor
- Granturi, proiecte
- Anunț
- Cărți
- Lansare de carte
- Studii, articole, recenzii
- Comunicări științifice
- Manifestări științifice
- *La aniversare*
- Despre Iași
- *Varia*

PROIECTE DE CERCETARE

În trimestrul al IV-lea al anului 2020:

♦ În **Departamentul de Lexicologie – Lexicografie** s-au derulat cercetările planificate din cadrul programului prioritar al Academiei Române *Tezaurul lexical al limbii române*, cu două proiecte de cercetare. În cadrul proiectului *Dicționarul limbii române. Serie nouă. Litera C, varianta informatizată (DLRI)* a continuat activitatea de redactare, într-o primă formă, a articolelor din porțiunea C – CA-, ajungându-se la un total de 700 de pagini convenționale. În ceea ce privește proiectul *CLRE. Corpus lexicografic românesc electronic*, s-a derulat, prin intermediul unei interfețe special construite, activitatea de administrare a colecției de

documente binare (imagini) pentru 60 de dicționare, totalizând 69.910 de pagini. A fost finalizată transpunerea în limbaj TEI a datelor lingvistice pentru toate cele 60 de dicționare din colecție. Paralel, cercetătorii departamentului și-au continuat activitatea în proiecte internaționale, naționale sau în proiecte individuale independente. CS I dr. Eugen Munteanu a continuat activitatea curentă la proiectul contractual individual *Mărgăritare, ádecă Cuvinte de multe féliuri a celui întru sfinți părintelui nostru Ioan, Arhiepiscopul Țarigradului, a lui Zlatoust*, tălmăcite de Șerban și Radu Greceanu, Snagov, 1691. Ediție critică, notă asupra ediției, introducere, studiu filologic, studiu lingvistic, glosar și indice de cuvinte electronic (proiect individual pentru perioada 2020–2021).

♦ La **Departamentul de dialectologie și sociolingvistică** continuă etapa reviziei materialului pentru volumul al V-lea din seria *NALR. Moldova și Bucovina*, precum și cea a pregătirii materialului pentru cel de-al VI-lea volum al seriei; în acest sens, în trimestrul al patrulea din anul 2020 a fost realizată revizia a doua a unui număr de 101 de hărți analitice și sintetice din volum, prin operațiuni ce au vizat, în principal, adaptarea optimă a legendelor acestor hărți la structura materialului lingvistic cartografiat; de asemenea, s-a efectuat revizia a doua pentru un număr de 123 de texte de tip MN; pentru cele 101 hărți și 123 de MN-uri a fost realizată revizia a doua a indicelui de cuvinte și forme; au fost introduse în baza de date a proiectului NALR răspunsurile huțule pentru un număr de 95 hărți. În cadrul activității de pregătire a materialului pentru volumul al VI-lea din *NALR. Moldova și Bucovina*, au fost grupate (prin numerotare, decupare etc.) pe întrebări aproximativ 35.000 de fișe din caietele de anchetă; de asemenea, au fost transferate în format digital un număr de 20 de benzi de magnetofon și a fost prelucrată parțial informația digitalizată de pe un număr de 5 benzi de magnetofon.

♦ La **Departamentul de istorie literară** s-a continuat lucrul la proiectul fundamental și prioritar al Academiei Române – ediția a II-a a *Dicționarului general al literaturii române (DGLR)* – și la proiectul departamentului, respectiv *Enciclopedia scrierilor memorialistice românești (ESMR)*. Pentru **DGLR** au fost actualizate o parte din articolele proprii, precum și ale colegilor indisponibili, publicate în prima ediție a **DGLR**, și s-a lucrat la noi articole despre autori și periodice (CS II dr. Șerban Axinte, CS Nicoleta Borcea, CS I dr. Victor Durnea, CS I dr. Ofelia Ichim, CS II dr. Doris Mironescu, CS dr. Maricica Munteanu, ACS drd. Diana Stroescu). S-a făcut revizia finală și pregătirea pentru tipar a unor articole la **DGLR**, ediția a II-a (CS I dr. Victor Durnea). A continuat excerptarea informațiilor pentru proiectul *Enciclopedia scrierilor*

memorialistice românești, precum și redactarea de articole (CS II dr. Șerban Axinte, CS Nicoleta Borcea, CS I dr. Victor Durnea, CS I dr. Ofelia Ichim, CS II dr. Doris Mironescu, CS dr. Maricica Munteanu, ACS drd. Diana Stroescu). CS III dr. Amalia Drăgulănescu și CS III dr. Sebastian Drăgulănescu lucrează la proiectul *Orientări în dinamica paradigmelor literare din proza europeană actuală între postmodernism și metamodernism*. CS I dr. Victor Durnea a continuat editarea operei lui G. Ibrăileanu sub egida Academiei Române.

♦ **Departamentul de Etnologie** a continuat procesul de valorificare a datelor din Arhiva de Folclor a Moldovei și Bucovinei în vederea realizării proiectului fundamental *Tipologii și corpusuri de texte*. **Adina Ciubotariu** a continuat redactarea articolelor de tipologie din lucrarea *Ocupații tradiționale din Moldova. Tipologie și corpus de documente* și a extins documentarea pentru tema în cauză. **Ioana Repciuc** a continuat redactarea tipologiei pentru volumul *Credințe și obiceiuri din ciclul sărbătorilor de iarnă din Moldova. Tipologie și corpus de texte* (capitolele *Descolindatul, Daruri oferite colindătorilor și Vestimentația colindătorilor*). În vederea realizării unei ediții a răspunsurilor primite de B.P. Hasdeu la Chestionarul lingvistic *Dotățiunea Carol I (Programa pentru adunarea datelor privitoare la limba română*, mss. BAR 3418–3436), **Astrid Cambose** a continuat documentarea asupra edițiilor critice de texte de sec. XIX, transcrierea mss. rom. 3418, BAR București, redactarea glosarului și a aparatului critic.

♦ În cadrul **Departamentului de toponimie**, la *Dicționarul toponimic al Moldovei, structural și etimologic (DTM)*, volumul I (A–C) a fost continuată documentarea lingvistică prin consultarea unor lucrări de specialitate în vederea găsirii unor soluții etimologice pentru articolele de dicționar. S-a continuat și documentarea istorică și geografică pentru toponimele cu soluții etimologice sigure (cca 800 fișe).

GRANTURI, PROIECTE

♦ CS I dr. Cristina Florescu (consultații și revizia pentru Romania de sud-est a articolelor din volum), CS I dr. Elena Isabelle Tamba (documentarea articolului */'musk-a/), CS III dr. Alina-Mihaela Pricop (documentarea articolului */'angel-u/) și CS III dr. Dinu Moscal au continuat colaborarea la Proiectul Internațional DÉRom: *Dictionnaire Étymologique Roman (Première phase: le noyau panroman)* (ANR și DFG; 2008–prezent).

♦ CS I dr. Gabriela Haja (MC Substitute), CS I dr. Elena Isabelle Tamba și CS II dr. Marius-Radu Clim au continuat colaborarea la proiectul COST Action CA16105 *European Network for Combining Language Learning with Crowdsourcing Techniques* (http://www.cost.eu/COST_Actions/ca/CA16105). Din echipa de cercetare din România fac parte 8 cercetători de la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Facultatea de Informatică și Facultatea de Litere, de la Institutul de Cercetări pentru Inteligență Artificială din București și de la Institutul de Filologie Română „A. Philippide” al Filialei din Iași a Academiei Române.

♦ CS I dr. Gabriela Haja și CS I dr. Elena Isabelle Tamba au început activitatea de cercetare în proiectul *Artificial Intelligence Models (Deep Learning) Applied in the Analysis of Old Romanian Language (DeLORo – Deep Learning for Old Romanian)* (PN-III-P2-2.1-PED-2019-3952), 23 octombrie 2020–22 octombrie 2022, derulat în cadrul ARFI. Director de proiect: CS I dr. Dan Cristea m.c., Institutul de Informatică Teoretică, Academia Română – Filiala Iași.

♦ În cadrul proiectului *Migrație și identitate în spațiul cultural românesc. Abordare multidisciplinară* (coordonator: Academia Română, Filiala Iași; cod: PN-III-P1-1.2-PCCDI-2017-0116), ce se derulează în perioada 2018–2020 prin intermediul instrumentului de finanțare *Proiecte complexe realizate în consorții CDI* (UEFISCDI), cercetătorii Ioana Baskerville, Adina Ciubotariu, Alexandru-Laurențiu Cohal (coord.), Florin-Teodor Olariu și Veronica Olariu, membri ai sub-proiectului intitulat *Componenta etnolingvistică a identității în contextul migrației: comunitățile românofone din Europa Occidentală* (website: www.miro.acadiasi.ro), au continuat cercetările de profil, în special prin prelucrarea materialului din arhiva de interviuri realizate în perioada 2018–2019 cu reprezentanți ai comunităților românești din Italia, Spania și Germania. Cu referire la activitatea de diseminare a rezultatelor acestui proiect, în data de 14 noiembrie 2020 a avut loc la Palatul Culturii din Iași lansarea lucrării Alexandru L. Cohal (coord.), *Din clasă, acasă. Ghid de identitate culturală românească*, volum care a fost distribuit ulterior, într-un număr de 200 de exemplare, în rândul profesorilor și al asociațiilor românești din Occident, prin intermediul Institutului Cultural Român și al Departamentului pentru Români de Pretutindeni din cadrul Guvernului României.

♦ CS Nicoleta Borcea, ACS dr. Astrid Cambose, CS dr. Maricica Munteanu și CS I dr. Ofelia Ichim (director de proiect) au continuat lucrul la grantul Academiei Române *Bază de date computerizată privind receptarea memorialisticii românești în presa culturală (1960–2020)*

(contract GAR-UM-2019-I-1.5-9/15.10.2019).

ANUNȚ

La evaluarea, din 2020, de către CNCS, a revistelor din domeniul științelor umaniste, revista „Philologica Jassyensia” a primit categoria A (http://www.cncs-nrc.ro/wp-content/uploads/2016/12/categorii.Reviste.Site_.CNCS_.2020.pdf).

CĂRȚI

- ◆ Alexandru L. Cohal (coord.), Ioana Repciuc, Adina Hulubaș, Dan Gabriel Sîmbotin, Flavius Viaceslav Solomon, Florin-Teodor Olariu, Veronica Olariu *et alii*, ***Din clasă, acasă. Ghid de identitate culturală românească***, Iași, Editura Palatul Culturii, 2020, 110 p.; ISBN 978-606-8547-46-6.
- ◆ Cornel Cadar, Alois Moraru, **Daniela Butnaru**, Anton Coșa, Ioan Dănilă, Dănuț Doboș, Cătălin-George Fedor, Silviu Văcaru, ***Horgești. Monografie***, Iași, Editura Presa Bună, 2020, 478 p.; ISBN 978-606-8116-94-5.
- ◆ Petre Ispirescu, ***Jurnal manuscris 1871–1882***, Ediție îngrijită, studiu introductiv, note, variante și indice de **Astrid Cambose**, București, Editura Muzeul Literaturii Române, 2020, 357 p.; ISBN 978-973-167-549-7.
- ◆ Marius-Radu Clim, Ofelia Ichim, Doris Mironescu, Ioana Repciuc (editori), ***Memorialistica românească: teorie și istorie literară***, București, Tracus Arte, 2020, 457p.; ISBN 978-606-023-192-9.
- ◆ Alina-Mihaela Bursuc, Marius-Radu Clim, Ofelia Ichim, Veronica Olariu, Ana-Maria Prisacaru, Ioana Repciuc (editori) ***România în spațiul euroatlantic: interferențe culturale și lingvistice***, București, Editura Tracus Arte, 2020, 563 p.; ISBN 978-606-023-221-6.

LANSARE DE CARTE

- ◆ În data de 14 noiembrie 2020 a avut loc la Palatul Culturii din Iași

lansarea volumului Alexandru L. Cohal (coord.), Ioana Repciuc, Adina Hulubaș, Dan Gabriel Sîmbotin, Flavius Viaceslav Solomon, Florin-Teodor Olariu, Veronica Olariu *et alii*, ***Din clasă, acasă. Ghid de identitate culturală românească***, rezultat din proiectul CNCS-UEFISCDI PN-III-P1-1.2-PCCDI-2017-0116, *Migrație și identitate în spațiul cultural românesc. Abordare multidisciplinară* (2018–2020). Au participat autorii volumului: Alexandru Cohal (editor), Ioana Repciuc, Adina Ciubotariu, Florin Olariu.

STUDII, ARTICOLE, RECENZII

- ◆ Nicoleta Borcea (în colaborare), *Repere pentru o bază de date a receptării memorialisticii românești în presa culturală (selectiv între 1960 și 2020)*, în „Philologica Jassyensia”, an XVI, nr. 2 (32), 2020, p. 133–146.
- ◆ Luminița Botoșineanu, *O aplicație la teoria trăsăturilor dialectale tipice. Cazul unor graiuri de tip moldovenesc din două sate romano-catolice din zona Romanului*, în „Philologica Jassyensia”, an XVI, nr. 2 (32)/2020, p. 31–44.
- ◆ Daniela Butnaru, *Une application à la théorie des champs toponymiques: Bistrița*, în „Philologica Jassyensia”, an XVI, nr. 2 (32), 2020, p. 45–53; *Témoins de l’unité des Roumains*, în vol. 1918–2018 *Limba și cultura română structuri fundamentale ale identității naționale: evaluări, perspective*, București, Editura Tracus Arte, 2019, p. 47–55; *Fascinația numelor*, în „Echidistanțe”, Anul 22, nr. 14(62), 2020, p. 93–107; (în colaborare) *Polyonymy in Romanian Toponymy*, în „Studii și cercetări de onomastică și lexicologie”, anul XIII, nr. 1–2, 2020.
- ◆ Astrid Cambose, *Pe scenă sau colindând prin sat? Măștile de Anul Nou, la Țibănești (Iași), 2015*, în „Philologica Jassyensia”, an XVI, nr. 1 (31), 2020, p. 23–32; *O voce renăscută: Ecaterina Bălăcioiu-Lovinescu*, în vol. *Memorialistica românească: teorie și istorie literară*, Marius-Radu Clim, Ofelia Ichim, Doris Mironescu, Ioana Repciuc (editori), București, Editura Tracus Arte, 2020, p. 135–164; *Memorabilia, memorate, memorii: convertirea „poveștii vieții” în automemorie. Studii de caz*, în vol. *Lanțul generațiilor: locuri ale memoriei și cultură a trecutului*, Nicolae Mihai, Antonie Dumitru Chelcea (coord.), Cluj-Napoca, Editura Argonaut, 2019, p. 101–124; *Metamorfoza unei reprezentări, de la Testamentul lui Solomon la demonologia folclorică românească:*

Avestița, aripa Satanei / Avizuha / Samca, în vol. *Magie și vrăjitorie. Perspective istorice, antropologice și artistice*, Ioan Pop-Curșeu, Valer Simion Cosma (eds.), Cluj-Napoca, Editura Mega, 2020, p. 87–104; *Virgil Ierunca. Exilul și poezia* (II), în vol. *România în spațiul euroatlantic: interferențe culturale și lingvistice*, Ofelia Ichim (coord.), Alina-Mihaela Bursuc, Marius-Radu Clim, Ofelia Ichim, Veronica Olariu, Ana-Maria Prisacaru, Ioana Repciuc (editori), București, Editura Tracus Arte, 2020, p. 365–380; (în colaborare) *Repere pentru o bază de date a receptării memorialisticii românești în presa culturală (selectiv între 1960 și 2020)*, în „Philologica Jassyensia”, an XVI, nr. 2 (32), 2020, p. 133–146; [recenzie] Sanda Golopenția, *Fluviul Alfeu sau despre exil și întoarceri. Proze scurte, eseuri, studii*, București, Editura Spandugino, 2017, vol. 1, 586 p., vol. 2, 793 p., în „Philologica Jassyensia”, an XVI, nr. 1 (31), 2020, p. 308–312.

♦ **Adina Ciubotariu**, *Taking hold of the future: active childbirth beliefs in Romania (in the homecountry and in migration)*, în „Folklore. Electronic Journal of Folklore”, no. 80, 2020, p. 191–214.

♦ **Marius-Radu Clim** (în colaborare), *Metode și tehnici actuale în redactarea Dicționarului limbii române informatizat (DLRi)*, în volumul *România în spațiul euroatlantic: interferențe culturale și lingvistice*, Ofelia Ichim (coord.), București, Editura Tracus Arte, 2020, p. 139–160.

♦ **Vlad Cojocaru**, *Teoria câmpurilor toponimice și MDTM. II. Toponime descriptive*, în vol. celui de-al XVIII-lea Simpozion internațional al Institutului de Filologie Română „A. Philippide” *România în spațiul euroatlantic: interferențe culturale și lingvistice*, Ofelia Ichim (coord.), Alina-Mihaela Bursuc, Marius-Radu Clim, Ofelia Ichim, Veronica Olariu, Ana-Maria Prisacaru, Ioana Repciuc (editori), București, Editura Tracus Arte, 2020.

♦ **Stelian Dumistrăcel**, *Spațiul dacoromânesc de la est de Carpați: repere din memoria limbii*, în *Lexic comun / Lexic specializat*, fasc. XXIV a „Analelor Universității «Dunărea de Jos» din Galați”, anul XI, nr. 1(19), 2018, p. 32–69 (Actele Conferinței Internaționale *Lexic comun – Lexic specializat*, 26–27 octombrie 2018); *Limbaje noi? Afacereza, legaleza, jurnaleza și blocarea comunicării*, în vol. *Lexic comun / Lexic specializat*, fasc. XXIV a „Analelor Universității «Dunărea de Jos» din Galați”, anul XII, nr. 1 (21), 2019, p. 32–40; *Academiile de după ploaie*, în „Limba română” (Chișinău), nr. 1/2019, p. 198–201; *Hățișuri de liliaci, dar și miresme. Și speranțe!*, *ibidem*, nr. 2/2019, p. 83–85; *Fete-fete! Eventual spălate*, *ibidem*, nr. 3/2019, p. 111–113; *De-ale permanențelor*, *ibidem*, nr. 4/2019, p. 17–19; *Stindardul dacoromânei*, *ibidem*, XXX, nr. 6/2020, p.

17–20; *Malpraxisuri și erori – în fel și chip!*, *ibidem*, nr. 1, p. 205–210; *Vreme bună...?*, *ibidem*, nr. 2–3, p. 86–89; *Haideți să vă explic!*, *ibidem*, nr.4–5, p. 108–111; *Iașul sau Iașiul?*; *ibidem*, p. 115–118; *Stindardul dacoromânei*; nr. 6/2020, p. 17–20.

♦ **Gabriela Haja** (în colaborare), *Metode și tehnici actuale în redactarea Dicționarului limbii române informatizat (DLRi)*, în volumul *România în spațiul euroatlantic: interferențe culturale și lingvistice*, Ofelia Ichim (coord.), București, Editura Tracus Arte, 2020, p. 139–160.

♦ **Ofelia Ichim** (în colaborare), *Repere pentru o bază de date a receptării memorialisticii românești în presa culturală (selectiv între 1960 și 2020)*, în „Philologica Jassyensia”, an XVI, nr. 2 (32), 2020, p. 133–146;

♦ **Doris Mironescu**, *Un mare critic și profesor de stil. Florin Faifer (1943–2020)*, în „Buletinul Institutului de Filologie Română «A. Philippide»”, nr. 4/2020; *Mutația valorilor erotice*, în „Suplimentul de cultură”, nr. 713, 7.12.2020, p. 10.

♦ **Dinu Moscal**, *L'étymologie du roum. sein (var.: săin, sărin) “gris”*, în „Revue de linguistique romane”, Tome 84, N° 335–336 (2020), p. 485–502; (în colaborare), *Despre traducerea numelor proprii în Joachim Heinrich Campe, Descoperirea Americii (1816)*, în „Philologica Jassyensia”, XVI/2 (32), 2019, p. 161–170; *Variabilitatea opozițiilor sinonimice chior–orb, vechi–bătrîn, copac–om, mal–țârm și tratamentul lor lexicografic*, în „Diacronia”, 11, 2020, p. 1–10; *„Pal/palid” ca epitet metaforic în poezia lui Eminescu*, în „Swedish Journal of Romanian Studies”, Vol. 3/ No. 1 (2020), p. 51–63 (<https://journals.lub.lu.se/sjrs/article/view/20413>).

♦ **Eugen Munteanu**, *O revelație documentară: 17 scrisori inedite ale lui G. Ivănescu către Eugeniu Coșeriu (V)*, în „Limba română”, Chișinău, nr. 6, octombrie-decembrie, anul XXX/2020, p. 67–79; *Jurnal heidelberghez 1994 (III)*, în „Expres cultural”, anul IV, nr. 10 (46), octombrie 2020, p. 13; *Jurnal heidelberghez 1994 (IV)*, în *ibidem*, nr. 11 (47), noiembrie 2020, p. 9; *Jurnal heidelberghez 1994 (V)*, în *ibidem*, nr. 12 (48), decembrie 2020, p. 10; *Țigan și/sau rom? (I)*, în „Ziarul de Iași”, 03.10.2020; *Țigan și/sau rom? (II)*, în *ibidem*, 10.10.2020; *Doi mari poeți, contemporani ai noștri: Mihai Ursachi și Nicolae Ionel*, în *ibidem*, 17.10.2020; *Pericolul manelizării cântecului popular (I)*, în *ibidem*, 24.10.2020; *Pericolul manelizării cântecului popular (II)*, în *ibidem*, 31.10.2020, p. 6; *Seimeni (XII). Dunăre, Dunăre*, în „*ibidem*”, 07.11.2020, p. 6; *Vechiul Testament – Septuaginta – Nicolae Spătarul Milescu (I)*, în *ibidem*, 14.11.2020, p. 6; *Vechiul Testament – Septuaginta – Nicolae Spătarul Milescu (II)*, în *ibidem*, 21.10.2020, p. 6; *Vechiul Testament –*

Septuaginta – Nicolae Spătarul Milescu (III), în *ibidem*, 28.11.2020, p. 6; *Portretul unui impostor: Teodosie Șpagoveanu*, în *ibidem*, 05.12.2020, p. 6; *Vechiul Testament – Septuaginta – Nicolae Spătarul Milescu* (IV), în *ibidem*, 12.12.2020, p. 6; *Vechiul Testament – Septuaginta – Nicolae Spătarul Milescu* (V), în *ibidem*, 19.12.2020, p. 6; *Unii comentatori nu ezită să numească ediția noastră o operă monumentală*. Interviu cu Eugen Munteanu, în volumul Nicolae Busuioc, *Oglinzile cetății*, Editura Junimea, Iași, 2020, p. 125–134.

♦ **Maricica Munteanu** (în colaborare), *Repere pentru o bază de date a receptării memorialisticii românești în presa culturală (selectiv între 1960 și 2020)*, în „Philologica Jassyensia”, an XVI, nr. 2 (32), 2020, p. 133–146;

♦ **Florin-Teodor Olariu** (în colaborare), *Graiurile poloneze din Poiana Micului și Bulai (Bucovina de Sud) – o perspectivă comparativă de tip sociolingvistic pe baza ALAB*, în „Studia Romanica Posnaniensia”, tom 47, nr. 3/2020, p. 55–78 (<https://pressto.amu.edu.pl/index.php/srp/article/view/25196/23142>);

[recenzie la] Rozalia Colciar, *Dialectologie și pragmatică. Studii de pragma-lingvistică a textului dialectal*, Cluj-Napoca, Casa Cărții de Știință, 2018, 186 p., în „Philologica Jassyensia”, nr. 1(31)/2020, p. 335–338.

♦ **Veronica Olariu** (în colaborare), *Graiurile poloneze din Poiana Micului și Bulai (Bucovina de Sud) – o perspectivă comparativă de tip sociolingvistic pe baza ALAB*, în „Studia Romanica Posnaniensia”, tom 47, nr. 3/2020, p. 55–78 (<https://pressto.amu.edu.pl/index.php/srp/article/view/25196/23142>);

♦ **Alina-Mihaela Pricop-Bursuc**, *Denumirile diferitelor tipuri de camere: terminologie sau câmp lexical?*, în vol. Ofelia Ichim (coord.), Alina-Mihaela Bursuc, Marius-Radu Clim, Ofelia Ichim, Veronica Olariu, Ana-Maria Prisacaru, Ioana Repciuc (ed.), *România în spațiul euroatlantic: interferențe culturale și lingvistice* (Iași, 18–20 septembrie 2019), București, Editura Tracus Arte, 2020, p. 231–238; *Probleme ale definirii numelor de vânturi și soluții în Dicționarul fenomenelor atmosferice*, în „Philologica Jassyensia”, an XVI, nr. 2 (32), 2020, p. 183–188.

♦ **Ana Maria Prisacaru**, *Abordarea conceptului de câmp toponimic polinuclear în MDTM₁₋₂*, în „Anuar de Lingvistică și Istorie Literară”, tom LIX–LX, 2019–2020, p. 85–92; *Limba română în Bucovina habsburgică din perspectiva bilingvismului instituționalizat/ The Romanian Language in Habsburg Bukovina from the Institutionalized*

Bilingualism Perspective, în „Diacronia”, 12, 2020; **Dragoș Moldovanu și multidisciplinaritatea contribuțiilor sale științifice**, în vol. *România în spațiul euroatlantic: interferențe culturale și lingvistice*, București, Editura Tracus Arte, 2020, p. 355–362; (în colaborare), **Polyonymy in Romanian Toponymy**, în „Studii și cercetări de onomastică și lexicologie”, anul XIII, nr. 1–2, 2020.

◆ **Ioana Repciuc**, *Cercetarea magicului popular. O lecție de eficiență și generozitate academică*, în vol. *Sanda Golopenția. In Honorem*, editat de Zoltan Rostas și Theodora-Eliza Văcărescu, București, Editura Spandugino, p. 127–141; **Trecerile – de la cultura tradițională la cultura migrației**, în „Mozaicul”, serie nouă, Anul XXII, nr. 10 (264), p. 20.

◆ **Diana Stroescu**, [recenzie] Ion Simuț, *Literaturile române postbelice*, Cluj-Napoca, Editura Școala Ardeleană, 2017, 472 p., în „Philologica Jassyensia”, an XVI, nr 2 (32), 2020, p. 428–430.

◆ **Elena Isabelle Tamba** (în colaborare), *Metode și tehnici actuale în redactarea Dicționarului limbii române informatizat (DLRi)*, în volumul *România în spațiul euroatlantic: interferențe culturale și lingvistice*, Ofelia Ichim (coord.), București, Editura Tracus Arte, 2020, p. 139–160.

◆ **Claudius Teodorescu** (în colaborare), *Metode și tehnici actuale în redactarea Dicționarului limbii române informatizat (DLRi)*, în volumul *România în spațiul euroatlantic: interferențe culturale și lingvistice*, Ofelia Ichim (coord.), București, Editura Tracus Arte, 2020, p. 139–160.

COMUNICĂRI ȘTIINȚIFICE

◆ **Astrid Cambose**, *Jurământul de părăsire – aspecte etnologice*, comunicare la Conferința Anuală a Asociației de Științe Etnologice din România (ASER) – „Etnologia română și provocările prezentului”, online, 18–20 noiembrie 2020; **Primul și al Doilea Război Mondial în memoria Olteniei rurale**, comunicare în cadrul colocviului național „Lanțul generațiilor: ce-am primit, ce ne-a rămas, ce suntem. De la urme la patrimoniul”, organizat de Institutul de Cercetări Socio-Umane „C.S. Nicolăescu-Plopșor” al Academiei Române, Craiova, online, 11 decembrie 2020.

◆ **Adina Ciubotariu**, *Un deceniu cât o viață*, în cadrul celei de-a XVI-a ediții a Conferinței Anuale a Asociației de Științe Etnologice din România (ASER), „Etnologia română și provocările prezentului”, 17–18 noiembrie 2020.

- ◆ **Stelian Dumistrăcel**, *Terminologia discursului electoral: registre, performanță și reversul*, la Colocviul „Limba română azi: direcții și perspective”, organizat de Universitatea „Dunărea de Jos”, Galați, 4–5 decembrie 2020, întâlnire online, via platforma Skype.
- ◆ **Gabriela Haja** (în colaborare), *Sinonimia între normă și realizare lexicografică în Dicționarul limbii române vs. Micul dicționar al Academiei Române și Dicționarul explicativ al limbii române*, la Conferința internațională a Catedrei de limba română, Facultatea de Litere de la Universitatea din București, 20–21 noiembrie 2020.
- ◆ **Dinu Moscal**, *Un cuvânt românesc moștenit din latină: adjectivul sein*, la Simpozionul „Antichitatea și moștenirea ei spirituală”, Iași, 14–15 noiembrie, 2020.
- ◆ **Florin-Teodor Olariu**, *Migrație și identitate românească*, conferință online susținută în calitate de invitat al Institutului „ProVest” din Chișinău, Republica Moldova, 25 noiembrie 2020.
- ◆ **Ioana Repciuc**, *Arhiva de Folclor a Moldovei și Bucovinei la aniversare*, în cadrul celei de-a XVI-a ediții a Conferinței Anuale a Asociației de Științe Etnologice din România (ASER), „Etnologia română și provocările prezentului”, 17–18 noiembrie 2020; *The dancing horse. Animal husbandry as intangible cultural heritage*, în cadrul Simpozionului de Antrozologie, ediția a III-a, „Ethics and the Non-human World”, organizat de Academia Română – Filiala Iași, 6–7 noiembrie 2020.
- ◆ **Elena Isabelle Tamba** (în colaborare), *Sinonimia între normă și realizare lexicografică în Dicționarul limbii române vs. Micul dicționar al Academiei Române și Dicționarul explicativ al limbii române*, la Conferința internațională a Catedrei de limba română, Facultatea de Litere de la Universitatea din București, 20–21 noiembrie 2020.

**Simpozionul *Limba română și provocările istoriei recente*
Zilele Academice Iașene
30 octombrie 2020**

Organizat de Subcomisia pentru studierea formării poporului român și a limbii române în colaborare cu Institutul de Filologie Română „A. Philippide” de la Academia Română – Filiala Iași, simpozionul a avut drept scop dezbaterile a două dintre problemele societății contemporane: procentul în creștere al analfabetismului funcțional și revirimentul tracomaniei ca formă de manifestare

a crizei identitare în societatea globală, pe fondul unei ignoranțe asumate ori acceptate.

Prin statut, Academia Română are în vedere, ca prime principale misiuni și obiective „1. Cultivarea și promovarea științei și culturii naționale și universale” și „2. Cultivarea și promovarea limbii și literaturii române și a istoriei naționale; stabilirea normelor de ortografie obligatorii ale limbii române” (*Statutul Academiei Române*, „Monitorul Oficial al României”, Partea I, nr. 617/14.09.2009, p. 8). Acestor obiective li se subsumează atât activitatea Subcomisiei pentru studierea formării poporului român și a limbii române, cât și aceea a Institutului de Filologie Română „A. Philippide”. Încât, pe lângă preocuparea specifică – studierea originii poporului și a limbii române, membrii Subcomisiei își pun problema situației limbii și culturii române în contextul societății informatice actuale, cu dorința de a studia mijloacele eficiente care să influențeze pozitiv utilizarea limbii române, mai cu seamă în spațiul public (massmedia, instituții publice etc.).

Prin întâlnirea de vineri, 30 octombrie 2020, ne-am propus să inițiem formularea și analiza cauzelor care generează analfabetismul funcțional în creștere în România și să identificăm posibile soluții pe care să le supunem spre analiză Secției de filologie și literatură a Academiei Române, urmând ca acestea să fie propuse spre implementare. Cea de a doua temă de discuție a fost considerată ca fiind subsumată celei dintâi și am ajuns la concluzia că exagerările de orice tip în domeniul identității naționale sunt determinate direct de nivelul de educație al fiecărui individ al unei societăți.

Membrii Subcomisiei – dr. Gabriela Haja, președinte, dr. Stelian Dumistrăcel, vicepreședinte, dr. Alexandru Călinescu, vicepreședinte, dr. Ana-Maria Minuț, dr. Elena Tamba, dr. Ioan Milică, membri – cărora li s-au alăturat, ca invitați speciali, dr. Gabriela Gavril Antonesei (Universitatea Jagiellonă din Cracovia, Polonia, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași), dr. Rodica Nagy (Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava), dr. Dan Cristea m.c. al A.R. (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, Institutul de Informatică Teoretică al ARFI). Manifestarea a fost onorată de prezența dlui acad. Viorel Barbu, Președintele Academiei Române – Filiala din Iași, a dnei dr. Meda Gâlea, directorul adjunct al ARFI și a dlui dr. Bogdan Crețu, directorul Institutului de Filologie Română „A. Philippide” al ARFI. Deși organizată online, manifestarea a fost una deschisă și, de aceea, la discuții au asistat membri ai Institutului de Filologie Română „A. Philippide”, dar și participanți din afara domeniului, interesați de subiectele pe care le-am dezbătut.

O observație formulată în urma dialogului dintre specialiști – în cadrul căruia au fost prezentate cadrul manifestării analfabetismului ca fenomen social, precum și posibile cauze care au dus la agravarea fenomenului în ultimii zece ani – este că nu avem o singură problemă de analizat și, pe cât posibil, de rezolvat, ci un complex de probleme. Desigur, pentru a putea face ceva util și cu eficiență cât mai mare, va trebui să gândim un proiect interdisciplinar, de lungă durată, în

care să implicăm specialiști din mai multe domenii legate de educație, dar și de legislația privitoare la comunicarea în mediul audiovizual, spre exemplu.

De asemenea, s-a conturat limpede necesitatea ca obiectivul privitor la cultivarea limbii române să fie asumat programatic de specialiștii în studierea și cercetarea limbii române; de aceea, vom propune, în planul de cercetare pentru anii viitori, un program „Limba română și societatea actuală” al cărui obiectiv imediat să fie publicarea de materiale (articole, studii, intervenții, filme etc.) de uz și de interes general privitoare la limba română (corectă).

O altă chestiune pusă în discuție a fost generalizarea utilizării limbii engleze, mai precis a limbajului științific englez, în redactarea lucrărilor de doctorat și postdoctorat, a articolelor de specialitate din cele mai diverse domenii. Acest fapt face ca limbajul științific românesc, mai cu seamă în domeniile științelor exacte și ale tehnicii, să stagneze, ceea ce reprezintă o amenințare reală și nu doar pentru limba română. De aceea, vom propune, așa cum a sugerat dr. Dan Cristea m.c. al A.R., comisiei CNATDCU să ia în considerare această problemă și să accepte, în evaluarea doctoranzilor, și articole științifice publicate în limba română.

O concluzie generală desprinsă în urma discuțiilor din cadrul simpozionului este că se impune o cât mai largă promovare de către specialiștii lingviști, cercetători și cadre didactice, a activităților legate de protejarea și cultivarea limbii române.

Gabriela Haja

LA ANIVERSARE

Cristina FLORESCU

Felicitarea adresată Doamnei Cristina Florescu, la împlinirea unei vârste admirabile, începe cu mărturia, acum destăinuită, a întâlnirii, în urmă cu zece ani, a unui lexicograf român autentic. Pentru un doctorand în filologie, interesat de semantică, apariția în 2007 a volumului *Probleme de semantică a limbii române*, devine o bucurie și hrănește dorința de a o cunoaște pe autoare, cunoscut cercetător lexicograf în Institutul ieșean al Academiei Române. Pare o încercare temerară, întrucât percepția generală în rândul studenților față de cercetătorii din Institut este a unui dialog științific la care se accede greu. La susținerea unei teze de doctorat în 2007 și în cadrul unei lansări de carte a unui universitar în 2008, apare ocazia de a o vedea și asculta discutând într-o manieră în același timp pretențioasă și accesibilă. Iată că în 2010, la Simpozionul Institutului, în urma unei comunicări susținute, primesc o întrebare

tocmai de la Doamna Florescu, și nu numai atât, în pauza dintre secțiuni primesc invitația de ucenicie în lexicografie odată cu posibilitatea de a colabora la proiectul pe care urma să îl coordoneze: *Terminologia românească meteorologică (științific vs popular) a fenomenelor atmosferice. Studiu lingvistic (TMFA)*. Se împlinesc și zece ani de colaborare frumoasă și, cu siguranță, fructuoasă.

Absolventă a Facultății de Filologie a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, Specializarea Română – Engleză, Doamna Cristina Florescu este cercetător lexicograf la Institutul de Filologie Română „A. Philippide” al Academiei Române – Filiala Iași, în cadrul Departamentului de lexicologie – lexicografie. Cu o experiență de aproape o jumătate de secol în cadrul proiectului prioritar al Academiei Române, *Dicționarul limbii române (DLR)*. *Serie nouă*, face parte în perioada 1973–2010 din echipa ieșeană care a redactat volumele corespunzătoare literelor *V* (1997, 2003, 2005), *L–luzulă* (2008) și *E* (2009, 2010), fiind responsabil al departamentului în intervalul 1999–2008. A publicat articole și volume de specialitate privitoare, în special, la semantismul și stilistica anumitor cuvinte, preocupare evidentă încă din teza de doctorat – *Proza artistică istorică românească din secolul al 19-lea. Analiză stilistică. Metafora* (susținută în 1986 și coordonată de Domnul G. Ivănescu, Membru Corespondent al Academiei Române). Această preocupare se regăsește în manieră eseistică și în articolele publicate în diferite reviste ieșene, cele mai sugestive fiind reunite în volumul *Cuvinte trans-lucide*, apărut în 2020.

Experiența lucrului la *DLR*, dicționar de tip tezaur, proiect amplu de inventariere și analiză a cuvintelor limbii române din toate timpurile, îi deschide Doamnei Florescu perspective așteptate și, în același timp, inedite de explorare, dezvoltare și aprofundare a materialului lexical românesc astfel tezaurizat. Este vorba, în primul rând, de implicarea în direcția informatizării dicționarului limbii române, materializată în proiectul *Dicționarul limbii române (DLR) în format electronic. Studii privind achiziționarea*, derulat între 2003–2005. Este vorba, în al doilea rând, de explorarea posibilităților de valorificare a materialului lexical dintr-o perspectivă conceptuală și semantică unitară, pe terminologii, materializată în proiectele *TMFA*, derulat între 2011–2017 și finalizat cu volumele *Terminologia meteorologică românească a fenomenelor atmosferice (științific vs popular)* (2015) și *Dicționarul fenomenelor atmosferice* (2017), respectiv *Terminologia astronomică românească: științific vs popular. Fenomene, obiecte cosmice și constelații*, care debutează în 2021. Nu în ultimul rând, este vorba despre expertiza pentru limba română, pe care Doamna Florescu, ca lingvist românist și autor al *DLR*, o oferă în calitate de redactor și revizor pentru limba română în cadrul proiectului internațional *Dictionnaire Étymologique Roman (DÉRom)*, în perioada 2008–prezent.

Cu vioiciunea spiritului, cu exigența și acribia științifică recunoscute, cu pasiunea de detectiv, pe care Eva Buchi, coordonator al proiectului *DÉRom*, le recunoaște ca inerente redactorilor experimentați și revizorilor, Doamna

Florescu stimulează lucrul în proiectele lexicografice enumerate în maniera unui profesor de școală, printr-o provocare permanentă spre cercetare, odată cu cultivarea gustului pentru universul *DLR*. Un exemplu îl constituie primul atelier al proiectului *TMFA*, desfășurat în 2012 în prezența majorității cercetătorilor din Institut, atelier memorabil prin atmosfera creată. Acest atelier urmează unor serii organizate anterior de Doamna sa, dedicate stilisticii și semanticii limbii române. Pentru lexicografi în general și pentru Doamna Florescu în special între paginile dicționarului tezaur stă mărturia colectivă a ceva viu. Lexicograful sesizează mișcarea, chiar agitația cuvintelor atât în forme – și este de punctat grija aparte pentru variante – cât și în sensuri, iarși cu o grijă specială pentru, de exemplu, încadrarea cât mai adecvată a sinonimelor, mai ales în definiția în mai multe părți.

Cu gândul la darul cel mai consistent, posibilitatea derulării proiectului dedicat studiului terminologiei astronomice românești, se cuvin urări de sănătate, echilibru și spor în împlinirea pasiunii pentru lumea atât de cuvântătoare a cuvintelor limbii române.

Alina-Mihaela Bursuc

DESPRE IAȘI¹

Orientări în cercetarea dialectologică din centrul universitar Iași²

01. Interesul pentru cunoașterea graiurilor populare și punerea la contribuție a datelor oferite de acestea pentru studiile de istorie a limbii și de analiză a unor aspecte funcționale ale limbii române au constituit o tradiție a școlii filologice ieșene, dintre ai cărei reprezentanți de seamă ne putem referi la A. Philippide (*Originea românilor*, II, 1927), G. Ivănescu (*Problemele capitale ale vechii române literare*, 1948, iar apoi, în *Istoria limbii române*², 2000) și, de asemenea, la Iorgu Iordan, care, pe lângă folosirea unor informații privind graiurile populare în monografia referitoare la *Dialectele italiene de sud și limba română* („Arhiva”, 1923–1928), a publicat chiar câteva studii consacrate peisajului dialectal moldovenesc (*Lexicul graiului din sudul Moldovei*, 1921, și *Graiul putnean*, 1941), după cum tot el este inițiatorul cercetărilor de tip onomasiologic pornind de la hărți ale atlaselor lingvistice românești (*Les dénominations du «crâne» d’après l’Atlas linguistique roumain*, 1940).

Acestea sunt însă doar premise generale în ceea ce privește evaluarea investigațiilor noastre având ca obiect graiurile populare românești, dezvoltate în cadrul preocupărilor contemporane pe plan național pentru dialectologie și

---

¹ Sub acest titlu prezentăm, în câteva numere succesive ale publicației noastre, o serie de texte dedicate vieții culturale a orașului Iași.

² Text preluat din „Philologica Jassyensia”, an III, nr. 1, 2007, p. 307–326. În acest număr din *Buletin* includem prima parte din textul preluat.

ținând seama de extensia și ponderea aplicării rezultatelor obținute prin cercetările de teren în diverse zone ale studiului limbii și vorbirii.

0.2. Prezentarea de față, având caracter preponderent de trecere în revistă, își propune să consemneze principalele direcții de cercetare, în domeniul dialectologiei românești și generale, abordate de specialiștii ieșeni din structuri organizatorice care s-au întrepătruns și și-au desfășurat activitatea în comun începând din anii '50 până în momentul de față: Departamentul de dialectologie de la actualul Institut de Filologie Română „A. Philippide” al Filialei Iași a Academiei Române și Catedra de limba română de la Facultatea de Litere a Universității „Al.I. Cuza”. Am făcut, într-o cronologie relativă, în prima parte, o sistematizare a principalelor preocupări și realizări (adunarea de materiale prin anchete directe și indirecte și utilizarea acestora în diferite tipuri de lucrări, elaborarea de studii pe baza atlaselor lingvistice românești, abordarea și participarea la proiecte de colaborare internațională etc.), pentru ca, în a doua parte, să prezentăm, tot în linii generale, participarea la proiectul național *Noul Atlas lingvistic român, pe regiuni*, cu referire la principalele rezultate ale cercetărilor de constituire a bazei de date și de redactare a volumelor din *NALR. Moldova și Bucovina* (reprezentând hărți și material necartografiat, texte dialectale și, respectiv, exegeze de teorie a domeniului); într-o secțiune deosebită, am acordat un loc aparte introducerii informatizării în cartografia lingvistică românească de tip „clasic”, o realizare pe care o revendicăm ca inovație a cercetării interdisciplinare ieșene.

O bibliografie selectivă însoțește expunerea, pentru a oferi o bază documentară minimă în ceea ce privește realizarea de corpusuri de material, exegeza dialectologică propriu-zisă, ca și domeniile speciale la care ne referim: informatizarea în redactarea și editarea volumului al III-lea din *NALR–Mold.Bucov.* Menționăm faptul că în secțiunea B. din *Bibliografie* nu au fost consemnate contribuții punctuale ale autorilor ce au fost integrate în tezele de doctorat sau în volume publicate ulterior tipăririi articolelor în periodice.

0.3. În legătură cu structurile organizatorice, în sfârșit, menționăm faptul că, la Facultatea de Litere, cursurile de dialectologie au fost susținute, cronologic, de prof. G. Istrate, prof. Ștefan Giosu (suplinit, șase ani, cât a fost lector de limba română în străinătate, de Stelian Dumistrăcel) iar, în ultima perioadă, de prof. Adrian Turculeț. Au condus doctorate în domeniul dialectologiei prof. G. Istrate (tezele elaborate de Stelian Dumistrăcel, Adrian Turculeț, Doina Hreapcă și Luminița Botoșineanu) și prof. Vasile Arvinte (Ion Nuță, Ion A. Florea și Ion-Horia Bîrleanu).

Pe de altă parte, la Institut, proiectarea generală a *NALR–Mold.Bucov.* și desfășurarea anchetelor de probă a fost asigurată, inițial, de prof. V. Arvinte; după ocuparea, de către acesta, din anul 1968, a unor funcții de conducere la Facultatea de Litere și la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, atribuția de coordonare a lucrărilor a avut-o Stelian Dumistrăcel (cercetător științific

principal gradul I), în calitate de șef de sector (proiectarea volumelor de hărți și material necartografiat, a volumelor de texte și a glosarului, inițierea introducerii informatizării în redactarea volumului al III-lea din *Atlas*).

1. Premise și direcții generale în cercetările dialectologice și evaluarea rezultatelor

1.1. Formarea unui colectiv de cercetări dialectologice la Iași pornește de la inițiativa profesorului Gavril Istrate de a organiza, începând cu anul 1950, anchete de teren, primele de acest gen pentru graiurile de la est de Carpați, conducând echipe de cercetare din care au făcut parte membri ai colectivului de lingvistică de la fostul Institut de Istorie și Filologie al Filialei Iași a Academiei Române (astăzi Institutul de Filologie Română „A. Philippide”) și ai Catedrei de limbă română a Facultății (numită atunci) de Filologie de la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” (Al. Andriescu, V. Arvinte, Gh. Bodor, M. Bordeianu, Lucia Cozma, Ștefan Giosu, Cornelia Pașcanu-Andriescu, Ecaterina Teodorescu, N.A. Ursu). Principalele rezultate ale acestor cercetări, desfășurate pe Valea Bistriței, apoi pe Valea Moldovei și a Sucevei, cu extensii în Maramureș, s-au concretizat în publicarea unui studiu monografic consacrat terminologiei exploatarei lemnului și a plutăritului (Arvinte, *Terminologia*) și a unui glosar regional, pentru care Ștefan Cuciureanu și Octavian Tcaciuc au furnizat material din localități situate în bazinul superior al Sucevei (cf. Arvinte et alii, *Glosar*).

1.2. O altă modalitate de cunoaștere a graiurilor populare din Moldova, care a succedat, a reprezentat-o organizarea de anchete indirecte, pe baza unor chestionare speciale. Astfel, în colectivul de lingvistică de la Iași (sub conducerea profesorului Gavril Istrate și a cercet. princ. dr. N.A. Ursu, în calitate de director al Institutului), a fost proiectată elaborarea unei serii de chestionare, inițiativă concretizată, mai întâi, în redactarea *Chestionarului dialectal nr. 1*, cu tema *Uneltele agricole și cultura pământului* (cuprinzând 261 de întrebări), difuzat, în anii 1958–1959, în cca 600 de localități din Moldova; pe baza răspunsurilor primite din numai 178 de localități, Stelian Dumistrăcel a publicat studii referitoare la terminologia treieratului și la denumirile pentru diferite soiuri de pământ, din perspectiva agriculturii (*Bibliografie*, B., 22, 23).

Orientarea a fost continuată prin definitivarea, în anul 1969, a unui amplu *Chestionar dialectal*, însumând 2988 de întrebări consacrate domeniilor *Nume de locuri și persoane, terminologia meseriilor, a viticulturii și a pomiculturii* (printre autori, I.A. Florea, I. Nuță și, din colectivul de toponimie, Dragoș Moldovanu). Pornind de la răspunsurile primite din 416 localități, la care s-au adăugat informațiile din anchetele cu chestionarul NALR întreprinse în Moldova și Bucovina, din hărți ale atlaselor lingvistice și din alte surse, remarcabile (printre care, de exemplu, răspunsuri la ancheta Hasdeu, consultate

în Arhiva Academiei Române), după publicarea a numeroase studii tematice, doi dintre membrii Departamentului de dialectologie și-au redactat tezele de doctorat. Astfel, I. Nuță a susținut, în anul 1978, o teză având ca temă denumirile de struguri în limba română și a publicat un dicționar de termeni din acest domeniu (Nuță, *Terminologia*, respectiv *Dicționar*). La rândul său, I.A. Florea a susținut, în 1982, o teză de doctorat consacrată terminologiei fierăriei în graiurile din Moldova și Bucovina, precedată de publicarea unui glosar, proiectat ca anexă a studiului monografic (Florea, *Terminologia*, respectiv *Glosar*).

1.3. În vederea colaborării la realizarea proiectului național consacrat atlaselor lingvistice regionale românești, o semnificație aparte are orientarea investigațiilor membrilor actualului Departament de dialectologie și ale colaboratorilor acestuia spre studiul monografic a diverse domenii lexicale ale graiurilor populare pe baza *Atlasului lingvistic român*. În această privință pot fi menționate teza de doctorat consacrată împrumuturilor germane în graiurile românești, susținută de V. Arvinte, în anul 1962, la Universitatea „Humboldt” din Berlin (Arvinte, *Entlehnungen*), și teza de doctorat susținută de Stelian Dumistrăcel în anul 1974, având ca obiect neologismul în graiurile populare românești, tipărită parțial (Dumistrăcel, *Neologismul*, respectiv *Influența*).

Alte studii pornind de la atlasele lingvistice românești (semnate de G. Istrate, V. Arvinte, Stelian Dumistrăcel, Ștefan Giosu, G. Istrate, Doina Hreapcă etc.) au abordat probleme de istoria limbii, de lexicologie și de fonetică (cf. *Bibliografie*, B., 4, 5, 24, 26, 29, 36, 37, 41, 42, 43, 48)

1.4. Cercetarea de tip monografic a unor graiuri din diferite zone ale Moldovei s-a materializat, după articole și studii publicate anterior, și prin tezele de doctorat elaborate de Adrian Turculeț, care a studiat profilul lingvistic al zonei Câmpulungului Moldovenesc (teza susținută în anul 1978 și publicată în 2002; Turculeț, *Graiul*) și de Ion-Horia Bîrleanu, a cărui teză de doctorat (susținută în anul 1998) a avut ca obiect graiul din bazinul Șomuzului și din care a tipărit părțile referitoare la formarea numelor de sate și la fonetică (cf. Bîrleanu, *Șomuzul*, respectiv *Graiurile*). Un profil aparte, interferențele dialectale, prezintă lucrarea de doctorat a Doinei Hreapcă (susținută în anul 1999), care se ocupă de specificul și evoluția graiurilor muntenești de colonizare din sud-vestul Moldovei (Hreapcă, *Enclave*). Pe de altă parte, Luminița Botoșineanu, în teza (susținută în anul 2003) a studiat *Graiul de pe cursul superior al Someșului Mare*, publicată în anul 2007 (cf. *Bibliografie*, B., 15).

Cele mai multe dintre aceste cercetări au beneficiat, direct sau indirect și în proporții diferite, de arhiva atlasului lingvistic al Moldovei și Bucovinei; cu atât mai mult cu cât au fost redactate și studii lexicologice și glosare, reprezentanții școlii ieșene de dialectologie au dat, în mod practic, răspunsul firesc unei

întrebări (retorice de fapt) formulate cândva (pornind de la Leo Spitzer: *Atlas linguistiques ou grammairres – dictionnaires – textes?*), de Iorgu Iordan, „Atlase sau glosare?” (FD, IX, p. 7–11), în spiritul și în termenii prin care își încheia acesta argumentarea: „și atlase și monografii, concomitent și în strânsă colaborare” (*op.cit.*, p. 11).

1.5. O componentă importantă a cercetării dialectologice ieșene o reprezintă participarea la proiecte naționale și internaționale.

1.5.1. Proiecte naționale

În domeniul lexicografiei dialectale, consemnăm colaborarea, în anii 1958 și 1959, a cercetătorilor M. Bordeianu, Stelian Dumistrăcel și Zamfira Mihail la proiectul (nefinalizat) intitulat *Dicționarul graiurilor românești*, coordonat de Institutul de Lingvistică din Cluj-Napoca al Academiei.

La cercetarea graiurilor specifice românilor catolici din Moldova (așa-zisii „ceangăi”) au participat Ion A. Florea și Ion Nuță (ca și toponimistul Dragoș Moldovanu), prin anchete din anii 1976, 1978 și 1982, în localități situate în județele Bacău, Iași și Neamț (Butea, Cleja, Gherăești, Mărgineni, Săbăoani, Tămășeni etc.), anchete inițiate de dialectologi de la Institutul de Lingvistică și Istorie Literară „Sextil Pușcariu” al Filialei din Cluj-Napoca a Academiei Române.

1.5.2. Proiecte internaționale

În anul 1991, am inițiat un proiect de colaborare cu dialectologi de la Institutul de Lingvistică din Chișinău al Academiei de Științe a Republicii Moldova, intitulat *Graiurile românești de la est de Carpați. Etno- și sociotexte* (la care participă Stelian Dumistrăcel, Doina Hreapcă, Ion-Horia Bîrleanu, respectiv prof. univ. dr. hab. Vasile Pavel, cercet. superior dr. Valentina Corcimari și cercet. Valeriu Scrifos); au fost efectuate anchete de teren în 30 de localități din Moldova istorică, materialele de arhivă înregistrate fiind în stadiul de prelucrare, pentru publicarea unor volume de profil (pentru informații detaliate privitoare la un proiect „Arhiva satelor dispărute din România” și rezultate preliminare, cf. Dumistrăcel, *Sate*, p. 106–136).

În fondul documentar al lucrărilor de geografie lingvistică plurilingve *Atlas linguarum Europae* (ALE) și *Atlas linguistique roman* (ALiR) au intrat informații din cele cinci zone anchetate pentru *NALR. Moldova și Bucovina*, care au fost completate cu răspunsuri înregistrate în anchete speciale, servind pentru realizarea volumelor din aceste lucrări. Au colaborat, până acum, la redactarea de hărți, inclusiv a comentariilor etimologice și semantice aferente, doi dintre dialectologii ieșeni, membri ai comitetelor naționale pentru aceste programe de colaborare internațională în domeniul geografiei lingvistice: V. Arvinte, redactor a două hărți din ALE (cf. și *Bibliografie*, B., 7, 8) și Stelian Dumistrăcel (*Dénominations romanes pour «vipère»*, sub tipar în vol. II din ALiR).

În cadrul unei echipe din România, începând din anul 1991, la proiectul

internațional *PatRom (Dictionnaire historique de l'anthroponymie romane)*, au colaborat I.A. Florea și I. Nuță (primul a făcut parte și din comisia de terminologie a lucrării). Cei doi cercetători au publicat numeroase studii în domeniul antroponimiei românești și generale (cf. *Bibliografie*, B., 32–35, 52–55, 57, 58).

La proiectul AMPER (*Atlas multimédia prosodique de l'espace roman*), lansat în 1992 de Centrul de Dialectologie al Universității Stendhal din Grenoble, un atlas prozodic informatizat al limbilor romanice, care își propune descrierea variației diatopice a intonației și a regulilor de structurare a acesteia la nivelul varietăților limbilor ce fac obiectul studiului, colaborează, pentru spațiul dacoromânesc, Adrian Turculeț, Luminița Botoșineanu, Florin Olariu și Veronica Olariu (cf. *Bibliografie*, B., 18, 61–65).

Un alt proiect de colaborare internațională de profil sociolingvistic, la care au participat și specialiști ieșeni, a fost lansat de prof. dr. acad. Klaus Bochmann, de la Universitatea din Leipzig: consacrată studierii variației diatopice a limbii române vorbite, pe baza unei arhive fono- și videogramică de date de la Iași și Chișinău a *Corpusului Moldovenesc de limbă română vorbită*, cercetarea s-a finalizat, până acum, prin publicarea a două volume, sub titlul *Limba română vorbită în Moldova istorică*, primul de studii, iar al doilea de texte (în ceea ce privește contribuția dialectologilor ieșeni, cf. Botoșineanu – Hobjilă, *Fenomene*, și Turculeț, *Tipuri de texte orale*).

În sfârșit, la elaborarea unui manual de romanistică, coordonat de Gerhard Ernst, Martin-Dietrich Glessgen, Christian Schmitt și Wolfgang Schweickard, intitulat *Romanische Sprachgeschichte / Histoire linguistique de la Romania. Ein internationales Handbuch zur Geschichte der romanischen Sprachen*, au participat Stelian Dumistrăcel și Doina Hreapcă, prin capitolul *Histoire des dialectes dans la Romania: Romania du sud-est* (cuprins în vol. III, sub tipar la editura Walter de Gruyter, Berlin – New York).

2. Proiectul „Noul Atlas lingvistic român, pe regiuni”

Principala direcție de interes și de afirmare a activității dialectologilor de la Iași, cercetători de la Departamentul de dialectologie al Institutului „A. Philippide” și cadre didactice de la Facultatea de Litere a Universității „Al.I. Cuza”, o constituie, desigur, participarea la programul academic național de elaborare a *Noului Atlas lingvistic român, pe regiuni*, inițiat de acad. Emil Petrovici și de Boris Cazacu, membru corespondent al Academiei Române, prin asumarea, la propunerea prof. G. Istrate, a realizării de către cercetătorii de la Iași a atlasului consacrat graiurilor din Moldova și din Bucovina (inițial, acest areal fusese repartizat Centrului de Cercetări Fonetice și Dialectale din București).

2.1. Datele privind cercetările de teren întreprinse între anii 1967 și 1974

(anchete cu chestionarul NALR) și continuate, în unele zone, până în 1982, pentru înregistrările de texte dialectale pe bandă magnetică, sunt prezentate în *Prefața* la vol. I al *Atlasului* (p. V–VIII; cf., anterior, V. Arvinte și Stelian Dumistrăcel, *Bibliografie*, B., 6, respectiv 25). De aceea, menționăm aici doar faptul că din secțiunea *Atlasului* ce cuprinde hărți lingvistice și material necartografiat s-au publicat, până acum, două volume, la Editura Academiei: *NALR. Moldova și Bucovina* (I, 1987, și II, 1997), însoțite de volumul introductiv, *Date despre localități și informatori*, apărut la aceeași editură (în 1987), avându-i ca autori pe Vasile Arvinte, Stelian Dumistrăcel, Ion A. Florea, Ion Nuță și Adrian Turculeț. Pentru scrierea pe calc a hărților și a textelor redactate sub formă de material necartografiat cuprinse în primele două volume ale *Atlasului* (ca și pentru notarea semnelor diacritice pe planșele cu transcriere fonetică a textelor dialectale) am beneficiat de colaborarea colegelor Eugenia Achiței, geograf-cartograf, Areta Macovei, cartograf, și Elvira Bîrleanu, asistent de cercetare.

La programul special privind redactarea și tipărirea volumului al III-lea ne vom referi într-un paragraf special (§ 3). Volumul I a fost recenzat în reviste de specialitate [a] sau prezentat în reviste de cultură ori în cotidiene [b], în abordări ce au trecut în revistă structura, conținutul, metoda, inclusiv inovațiile aduse, și au făcut aprecieri asupra lucrării. Le consemnăm, cronologic: [a] Ștefan Giosu (ALIL, A. Lingvistică, XXXI, 1986–1987, p. 399–402), Magdalena Vulpe (RRL, XXXIII, 1988, nr. 6, p. 463–465), I. Faiciuc (CL, XXXIV, 1989, nr. 1, p. 59–63); [b] Ion-Horia Bîrleanu („Mitropolia Moldovei și Sucevei”, LXIV, 1988, nr. 3, p. 121–123), Vasile Iancu („România liberă”, 18.02.1987, p. 2), Ilie Dan („Zori noi”, 6.07.1988, p. 3), Irina Andone („Dialog”, XIX, 1988, nr. 123, p. 4), Dorin Obreja („Cronica”, XXIII, 1988, nr. 2, p. 6), Nicolae Auneanu („Magazin”, XXXIII, nr. 5, 4.02.1989, p. 4).

2.1.1. Din analizele de care am beneficiat, selectăm doar câteva aprecieri a doi colegi din alte centre academice. Magdalena Vulpe: „... notons une innovation en ce qui concerne le contenu des cartes interprétatives: sur les cartes XV, LVII et LXXIII sont représentées les différences sémantiques *saisies par les informateurs* à l’intérieur d’un couple de synonymes (...). Il s’agit donc d’une première tentative de cartographe, dans le corps même de l’atlas, des observations non prévues dans le questionnaire”; „Les informations contenues dans l’atlas dépassent largement les buts envisagés par le questionnaire. Les riches commentaires notés en marge des cartes ainsi que l’incalculable matériel accumulé dans le volume introductif intéressent la dérivation, la syntaxe, la stylistique, la sociolinguistique, l’onomastique, la dialectologie subjective ou folklorique – et, en dehors de la linguistique, l’ethnologie, la démographie, ainsi que ce qu’on pourrait nommer l’histoire folklorique, apparemment plus vivante en Moldavie qu’ailleurs... Espérons que les auteurs de cet ouvrage remarquable auront bientôt la satisfaction d’accueillir les fruits scientifiques de leurs efforts”

(*loc.cit.*, p. 464–465); Ioan Faiciuc: „Rezultat al unei îndelungi și fructuoase colaborări a cinci cercetători și cadre didactice... cu mare experiență și pricepere în cercetarea graiurilor populare..., NALR–*Mold.Bucov.* se distinge, precizăm de la început, prin mulțimea informațiilor pe care le pune în circuitul științific, prin rigoarea și adâncimea cercetării în toate fazele, de la anchetele preliminare până la publicarea materialului cules, prin ținuta științifică elevată, ca și prin calitatea ireproșabilă a execuției grafice...”; „Pentru noutatea și complexitatea lor se cer menționate hărțile XV, LVII, LXXIII, care reprezintă «diferențe stilistice, semantice și de frecvență (formulate de informatori)»”; „Remarcabil succes al dialectologiei românești și romanice, NALR–*Mold.Bucov.* se înscrie, pentru totdeauna, în rândul lucrărilor de referință fundamentale ale limbii române și onorează colectivul care l-a elaborat” (*loc.cit.*, p. 59, 61, 63). Ne face plăcere, de asemenea, să menționăm faptul că, într-o monografie tematică a lui I. Mării, *Harta lexicală semantică* (Cluj-Napoca, Editura Clusium, 2002), în care este pus la contribuție ansamblul materialului din atlasele lingvistice românești, autorul evidențiază realizarea, pe linia aportului interpretativ, ca excepție, doar în NALR. Banat și NALR. Moldova și Bucovina, a unui anumit tip de hartă („lexicală terminologică + semasiologică indirectă parțială”; *op.cit.*, p. 137–138; cf. 153).

2.1.2. Cea mai importantă valorificare pe plan național, chiar în domeniul cartografiei lingvistice, o constituie preluarea, în cele 135 de hărți din *Atlasul lingvistic român pe regiuni. Sinteză* (vol. I, Editura Academiei Române, București, 2005; coord. Nicolae Saramandu), a răspunsurilor din hărți cuprinse în vol. I din NALR–*Mold.Bucov.*, vol. I, și din arhiva lucrării (din secțiunea *Corpul omenesc a Chestionarului NALR*; cf. *op.cit.*, p. IV–V).

Materiale din arhiva *NALR. Moldova și Bucovina* au fost puse la dispoziția mai multor cercetători de la institute de profil din țară, pentru redactarea unor studii monografice referitoare la diferite terminologii populare: a industriei textile (Elena Comșulea – Cluj-Napoca), a portului popular (Zamfira Mihail – București) etc.

În ceea ce privește valorificarea rezultatelor în lucrări de geografie lingvistică plurilingvă, cf. § 1.5.2.

2.2. Paralel cu anchetele efectuate pe baza chestionarului NALR, s-au desfășurat și cele pentru înregistrarea de texte dialectale pe bandă magnetică (în special etnotexte și texte „libere” și, dată fiind conjunctura politică, mai puțin sociotexte propriu-zise); în cele mai multe localități din cele cinci zone de anchetă care au revenit autorilor deja menționați, conversațiile tematice pentru obținerea textelor au fost conduse chiar de aceștia. În vederea transcrierii fonetice și a publicării materialelor astfel culese, s-a constituit, începând din anul 1968, un colectiv special: Doina Hreapcă, Ion-Horia Bîrleanu și Cecilia Zoler (plecată din țară în 1986). Obiectivele întreprinderii, metodologia de lucru (selecție, transcriere, pregătirea tehnico-redacțională pentru editare) și inovațiile aduse în domeniul de cercetătorii ieșeni au fost prezentate în cuvântul înainte,

intitulat *Probleme ale publicării și ipostaze ale utilizării textelor dialectale ca instrument de cercetare*, la prima parte a vol. I de texte din NALR–Mold.Bucov., consacrată graiurilor din sudul Moldovei, aria din interfluviul Siret – Prut, (*Bibliografie*, A., 5). Echipa de la texte a publicat, în continuare, partea a doua din vol. I (texte din aceeași zonă, aria dintre Carpații de curbură și Siret, 1995) și vol. II, partea întâi (o zonă cuprinzând județul Vaslui și sudul județului Iași; 2002), lărgind posibilitățile de cunoaștere a specificului zonei investigate, prin tipărirea, într-o *Addenda*, a unor texte comparative, după G. Weigand (1902) și din culegerea *Graiul nostru* (1906), constituind o premieră în literatura de specialitate. Volumul următor (la a cărui redactare colaborează Doina Hreapcă, Ion-Horia Bîrleanu și Luminița Botoșineanu) este proiectat ca o ofertă epistemologică mai adecvată: „etno- și sociotexte orale”, deoarece, așa cum am demonstrat, termenul „dialectal” se referă doar la *cod*; dacă avem în vedere *mesajul*, *referentul*, specificul este „etnografic și sociologic”, iar, din perspectiva *canalului*, aceste texte sunt „orale” (cf. *Texte dialectale, texte orale, etno- și sociotexte*, prefață la NALR–Mold.Bucov., *Texte dialectale*, II/1, p. 12–13).

Paralel, este în curs de redactare și revizie *Glosarul dialectal* pentru sudul Moldovei, lucrare ce avansează în funcție de prioritatea pe care, în momentul de față, o acordăm definitivării pentru tipar a volumului al III-lea de hărți și material necartografiat.

Volumele de texte au fost recenzate sau prezentate, în ordine (aproximativ) cronologică, după cum urmează: (vol. I/1) G. Istrate (în ALIL, XXXIII, 1992–1993, A. Lingvistică, p. 259–263), Valentina Corcimari (în RLȘL, 1994, nr. 6, p. 106–107), Magdalena Vulpe (în FD, XIII, 1994, p. 240–246), Floarea Vârban (în LR, XLIII, 1994, nr. 3–4, p. 171–173); (vol. I/2) Luminița Botoșineanu (în AUI, XLI, 1997, p. 251–255); (vol. I/1,2) Vasile Botnariuc și Valentina Corcimari (în RLȘL, 1995, nr. 5, p. 103–105); Ioan Lobiuc, *O nouă realizare valoroasă a dialectologilor ieșeni: NALR. Moldova și Bucovina, Texte dialectale I și II* (în „Cronica”, XXXI, 1–29 februarie 1996, p. 14).

2.2.1. Ca și în cazul volumelor de hărți și material necartografiat, selectăm câteva din mențiunile favorabile despre volumele de texte dialectale la care ne-am referit, cu privire la conținut și redactare, apelând la recenzii în care aprecierile urmează unor analize aprofundate (ce cuprind, uneori, și puncte de vedere diferite de cele ale autorilor). Citatele, uneori extinse, ne dispensează, ca și în cazul volumelor de hărți, de autoprezentarea, aici, a volumelor. Magdalena Vulpe, specialistă recunoscută în domeniul publicării textelor dialectale, sublinia, de exemplu, aspecte cum sunt următoarele: „Înscriindu-se în mod deliberat în seria de texte dialectale inaugurată la noi, în 1943, de Emil Petrovici (memoriei căruia îi este, de altfel, dedicat), volumul se distinge în unele privințe, ca structură și concepție, de cele care l-au precedat. În primul rând,

întocmai ca ALRT și spre deosebire de volumele publicate de dialectologii bucureșteni, lucrarea se subordonează, explicit, NALR–*Mold.Bucov.*; aceasta reiese [...] și din modul de desfășurare a anchetelor... În al doilea rând, volumul se distinge prin amploarea «materialelor anexe», menite să stabilească un cadru metodologic”; „Notația fonetică a textelor se remarcă printr-o deosebită nuanțare și acuratețe, lucru cu atât mai meritoriu cu cât, în zona reprezentată în volum, sunetele intermediare abundă, iar ritmul specific al vorbirii este marcat de asurzirea și scurtarea vocalelor”; „Remarcabile prin relevanță și nuanțare sunt caracterizările făcute fiecărui informator. Ele au urmărit – și au reușit – «să surprindă competența și disponibilitatea lingvistică a acestuia, ca și trăsăturile temperamentale sau împrejurări de moment de natură să-i influențeze vorbirea»”; „... amplul cuvânt introductiv semnat de Stelian Dumistrăcel [este o] contribuție binevenită la metodologia culegerii, selectării și publicării textelor dialectale...; autorul subliniază elemente inovatoare și pune în discuție unele probleme teoretice” (*loc.cit.*, p. 240, 242–243).

La rândul său, colegul Ioan Lobiuc scria: „prin aceste *texte dialectale* – componentă organică și vitală (mai ales sub raport etno- și sociolingvistic, apoi sintactic și stilistic) a oricărui atlas regional – ... sudul Moldovei, zonă de cert interes lingvistic... mai ales prin interferența între graiuri aparținătoare unor subdialecte diferite, se «conectează», întregind-o, la seria de texte corelabile pentru Basarabia (publicate la Chișinău), Muntenia, Dobrogea, Oltenia, zone din Ardeal etc.”; „O consistentă, teoretic și metodologic, prefață (nu lipsită de justificate note polemice), semnată de dr. S. Dumistrăcel, încadrează lucrarea de față în tradiția dialectologiei și geografiei lingvistice românești (începând cu școala lui S. Pușcariu și E. Petrovici)”; „autorul intervine, avizat, în disputa privind relevanța (pentru sintaxă și stilistică mai ales) a textelor «tematice» și a celor «libere»...; «nu distincția *texte libere* : *texte tematice*... rezolvă problema cunoașterii sintaxei vorbirii populare, ci distincția funcțională *text aparținând limbajului popular non-artistic*, subdiviziunea *nuanțat tehnic*...: *text narativ*, ce aparține stilului artistic popular”; „preconizând un loc (mai) extins pentru textele *dialogate* ..., S. Dumistrăcel inițiază o necesară dezbateră a conceptelor (și categoriilor de *sociotext* și *etnotext*, într-o viziune umanistă interdisciplinară, ca o «icoană vie» a graiului, dar și a *culturii populare*, aceasta înțeleasă în spiritul lingvisticii antropologice (al etnolingvisticii)”; „O notație fidelă, exactă, riguroasă, bazată (cu unele minore completări sau modificări) pe sistemul de transcriere fonetică detaliată, «impresionistă» din ALR, a tuturor textelor, realizată de cei doi dialectologi editori [Doina Hreapcă și Ion-Horia Bîrleanu] sporește importanța deosebită a prezentei lucrări, care se remarcă și prin «anexele» numai aparent tehnice ale ei, cum ar fi listele cu abrevieri și sigle, cu localitățile și informatorii etc., dar și prin prețioase adaosuri constând în antroponimie..., în indicele tematic al textelor din ambele părți, ca și într-o porțiune «metalingvistică», a cuvintelor explicate de informatori în cuprinsul textelor, fie la cererea anchetatorului, fie din propria lor inițiativă...”; „Într-

adevăr, prin acestea, ca și prin alte anexe..., culegerea de față a reușit și o «radiologie» a înregistrării, mai larg, a anchetei dialectale ca «formă specială de comunicare în anumite condiții» (loc. cit.).

2.2.2. Încă din faza de arhivă, înregistrările pentru NALR–*Mold.Bucov. Texte* au fost puse la dispoziția specialiștilor, pentru redactarea unor lucrări (teze de doctorat) privind sintaxa graiurilor populare dacoromânești; este vorba, în primul rând, de Sabina Teiuș, *Coordonarea în vorbirea populară românească*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1980 și Magdalena Vulpe, *Subordonarea în frază în dacoromâna vorbită*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1980.

În aceeași fază, pentru *Antologia fonetică a limbii române* au fost puse la dispoziție texte dialectale, transcrise fonetic, pentru 18 localități din zonele de anchetă din rețeaua NALR–*Mold.Bucov.*, publicate în Avram, *Antologie* (1988), după cum urmează: Ion-Horia Bîrleanu (p. 428–429), Doina Hreapcă (p. 443, 444, 445, 454–455, 456–457, 457–458, 459–460; 462–463), Ion Nuță (p. 416, 418, 421, 422), Adrian Turculeț (p. 400, 402–403, 404–405, 411–412), Cecilia Zoler (p. 441–442).

După publicare, volumele de texte au fost utilizate pentru tratarea unor aspecte speciale ale morfologiei; ne referim la tezele de doctorat ale Luminiței Mirela Lăzărescu, *Sinonimia și omonimia gramaticală în limba română* (1998) și Angelicăi Hobjilă, *Microsistemul deicticelor în limba română vorbită neliterară actuală* (2003), lucrări ce au fost ulterior publicate.

2.3. O parte din preocupările teoretice și metodologice semnalate (și apreciate) în recenziile citate au făcut obiectul unei monografii de profil, ce poate fi considerată ca domeniu de interes și de punere în operă aparte, pe plan național: lucrarea *Ancheta dialectală ca formă de comunicare*, realizată pe baza câștigării concursurilor de granturi ale Academiei Române din anii 1995 și 1996, redactată de Stelian Dumistrăcel, în colaborare cu Doina Hreapcă și Ion-Horia Bîrleanu (*Bibliografie*, B., 27).

Recenzii: Vasile Pavel, sub titlul de pagină *Cuvântul care unește*, în Suplimentul la „Cronica”, XXXII, 1997, nr. 5 (1462), octombrie, p. 2; Valentina Corcimari, în „Revista română”, III, 1997, nr. 4 (9), p. 5; Mircea Ciubotaru, în ALIL, XXXIV–XXXVIII, 1994–1998, p. 198–201, și în RLȘL, 1998, nr. 2, p. 120–123.

Câteva analize (pe care le invocăm pentru evaluarea conținutului) și aprecieri. Vasile Pavel (Chișinău): „Volumul acesta, datorat unei echipe de dialectologi de la Institutul de Filologie Română «A. Philippide», se impune atenției prin amploarea informației, printr-o marcată orientare teoretică și metodologică, prin pragmatismul problemelor abordate și prin competență profesională, fiind structurat pe două mari părți: I. *Prelevare, comunicare și semnificația rezultatelor anchetei dialectale* și II. *Complement documentar pe*

baza anchetelor pentru NALR. Moldova și Bucovina”; „Principalele aspecte teoretice și metodologice ale anchetei dialectale sunt discutate în adâncime în cele trei capitole din prima parte a lucrării. Astfel, capitolul 1 definește reperele esențiale ale modalităților de anchetă în cronologie, din perspectivă «axiologică», de la simpla «prelevare» prin «traducere de cuvinte și fraze»... la conceperea demersului ca o formă de comunicare propriu-zisă, pe măsura înțelegerii importanței perspectivei interdisciplinare (socio- psiholingvistice etc.)”; „Condițiile reușitei unei anchete dialectale sunt supuse analizei în cel de al doilea capitol, consacrat *cadrelui socio-cultural, statutului partenerilor la actul de comunicare și desfășurării anchetei*”; „Capitolul al treilea se ocupă de «ancheta dialectală din perspectiva valorii rezultatelor și a utilității acestora», analizând posibilitățile reale de a se înregistra vorbirea în atlase și texte”; „În final, subliniem cu fermitate că... *Ancheta dialectală ...* reprezintă o remarcabilă contribuție științifică, ce formulează o temă originală din perspectivă teoretică și metodologică, contribuind la afirmarea școlii dialectologice românești” (*loc. cit.*).

Din recenzia semnată de Mircea Ciubotaru selectăm următoarele considerații: „Cartea pe care o prezentăm nu este obișnuitul manual, curs sau «tratat» de dialectologie pentru uzul didactic, deși calitățile unui asemenea gen (sistematizare sau accesibilitate) nu-i lipsesc, ci, dimpotrivă, o recomandă mai ales celor interesați de cunoașterea acestui domeniu, în același timp arid prin maximă specializare, dar și cu reale valențe de largă deschidere culturală, dacă există priceperea valorificării unor asemenea posibilități”; „Problematika noului volum se desfășoară în spațiul rodnic unde o disciplină riguros delimitată se întâlnește cu ideile fertilizatoare ale lingvisticii generale”; „Claritatea și ordinea ideilor se transpun în simplitatea și eleganța frazei, iar experiența faptului trăit, în, uneori, adevărate expediții într-un spațiu neprimitor, este evocată, peste timp, cu detașare și umor (îndeosebi în *Jurnalul de anchetă*), realizându-se astfel o performanță în literatura noastră științifică”; „Structurată în două părți de întindere aproape egală și «echipată» cu utile instrumente de consultare și informare..., lucrarea pune în cumpănă dreaptă abordarea teoretică a temei, susținută cu siguranță de Stelian Dumistrăcel, și un bogat material concret, cu valoare documentară”; „ancheta dialectală este concepută ca «formă de comunicare», în cadrul căreia se studiază nu numai varietatea *diatopică* a limbajului, ci și, din perspectiva psiholingvistică și sociolingvistică, competența *expresivă* a subiecților, capacitatea lor de a adecva vorbirea la circumstanțele bine determinate de relația specială, care se stabilește printr-o convenție de lucru, între anchetator și informator”; „Amplul material documentar din partea a doua a lucrării, în care contribuția celor doi colaboratori, Doina Hreapcă și Ion-Horia Bîrleanu, este demnă de o subliniată apreciere, ilustrează principalele probleme mai sus semnalate” (în ALIL, p. 198–200).

Stelian Dumistrăcel

VARIA

- ◆ Daniela Butnaru și Ana-Maria Prisacaru sunt membri în Comitetul științific – Comitetul de lectură al revistei „Studii și cercetări de onomastică și lexicologie”, ISSN 2065-7161, publicată la Editura Sitech din Craiova.
- ◆ Marius-Radu Clim a desfășurat activități de administrare a site-urilor institutului, al revistei „Philologica Jassyensia” și al Asociației culturale „A. Philippide”.
- ◆ În perioada noiembrie–decembrie 2020, Alexandru-Laurențiu Cohal a coordonat activitatea de difuzare a unui număr de 200 de exemplare din volumul *Din clasă, acasă. Ghid de identitate culturală românească* (Iași, Editura Palatul Culturii, 2020) către profesorii și asociațiile culturale românești din Occident (Spania, Italia, Germania, Franța, Belgia, Irlanda, Marea Britanie), precum și către destinatari din România și Republica Moldova.
- ◆ Gabriela Haja a moderat lucrările Simpozionului *Limba română și provocările istoriei recente*, organizat de Subcomisia pentru studierea formării poporului român și a limbii române în colaborare cu Institutul de Filologie Română „A. Philippide” de la Academia Română – Filiala Iași, în data de 30 octombrie 2020, în cadrul „Zilelor Academice Ieșene”.
- ◆ Gabriela Haja a fost moderator invitat (pentru Secția I – Literatură și Filologie) la Simpozionul Granturilor Academiei Române (SGAR-2020), organizat de Biroul de Proiecte și Granturi al Academiei Române, în perioada 26–27 noiembrie 2020, București.
- ◆ Doris Mironescu a fost membru al juriului român în cadrul concursului trilingv „Spiegelungen-Preis für Minimal Prosa”, organizat de către publicația „Spiegelungen” a „Institut für deutsche Kultur und Geschichte Sudosteuropas” din München.
- ◆ Prof. univ. dr. Eugen Munteanu îndrumă 10 teze de doctorat la Școala Doctorală de Studii Filologice, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Iași (ianuarie–martie 2020).
- ◆ În calitate de membru al Comisiei Naționale pentru Salvagardarea Patrimoniului Cultural Imaterial, Ioana Repciuc a reprezentat România în cadrul celei de-a 15-a întâlniri a Comitetului Interguvernamental UNESCO (Paris/ videoconferință, 14–19 decembrie 2020).
- ◆ Elena Isabelle Tamba a participat, în calitate de observator invitat, la 18th Annual Conference of EFNIL (European Federation of National Institutions for Language), cu titlul *Language in the corona crisis* (<http://www.efnil.org/conferences/cavtat#id7>), desfășurată sub forma unui webinar, 30 septembrie–1 octombrie 2020, unde, de asemenea, a reprezentat Academia Română, în calitate de delegat, la Adunarea Generală.
- ◆ O parte dintre cercetătorii de la Institutul de Filologie Română

„A. Philippide” s-au ocupat de organizarea Simpozionului *Limba română și provocările istoriei recente*, organizat de Subcomisia pentru studierea formării poporului român și a limbii române în colaborare cu Institutul de Filologie Română „A. Philippide” de la Academia Română – Filiala Iași, în data de 30 octombrie 2020, în cadrul „Zilelor Academice Ieșene”.

♦ O parte din redacția revistei „Philologica Jassyensia” a lucrat la pregătirea dosarului necesar în vederea clasificării CNCS.

♦ În cursul anului 2020 în cadrul Colectivului de lexicografie – lexicologie, Institutul de Filologie Română „A. Philippide” a fost angajat ca cercetător științific, pe perioadă nedeterminată, Claudiu Teodorescu, în locul lui Mădălin-Ionel Patrașcu, care și-a încheiat contractul de muncă cu institutul.

♦ De la data de 1 noiembrie 2020 în Institutul de Filologie Română „A. Philippide” a fost angajată ca bibliotecar gradul II, pe perioadă nedeterminată, doamna Simona Zaharia.

♦ În data de 5 noiembrie 2020 a avut loc un concurs pentru ocuparea postului de cercetător științific I, la Colectivul de Etnologie, Institutul de Filologie Română „A. Philippide”.

♦ În data de 11 noiembrie 2020 a avut loc un concurs pentru ocuparea postului de cercetător științific I, la Colectivul de lexicologie – lexicografie, Institutul de Filologie Română „A. Philippide”.

Redacția:

**Luminița Botoșineanu, Ofelia Ichim,
Maricica Munteanu, Elena Isabelle Tamba**

Responsabil de număr: Elena Isabelle TAMBA
INSTITUTUL DE FILOLOGIE ROMÂNĂ „A. PHILIPPIDE” • STRADA
CODRESCU, NR. 2 • IAȘI • 700481 • TEL./FAX: 004.0332/106508
E-MAIL: secretariat_philippide@yahoo.com
WEB: <http://www.philippide.ro/>
ISSN 1582-5019